

**AYOLLARDA TUG‘RUQDAN KEYINGI QOVUQ-QIN OQMALARI:
DIAGNOSTIKASI VA DAVOLASH USULLARI**

**Boyqulov To‘rabek Temirovich
Abdug‘aniyeva Sanobar Abduqaxor qizi**
*Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Tibbiyot
fakulteti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ayollarda tug‘ruqdan keyingi qovuq-qin oqmalari (vesikovaginal fistula) va siydik tutolmaslik (postpartum uriner inkontinensiya) holatlari, ularning diagnostikasi va davolash usullari muhokama qilinadi. Pelvik mushaklar zaifligi, tug‘ruq jarayonidagi shikastlanishlar va boshqa omillar bu muammolarning asosiy sabablaridan hisoblanadi. Maqolada konservativ va jarrohlik davolash usullari, shuningdek, psixologik qo‘llab-quvvatlashning ahamiyati yoritiladi.

Kalit so‘zlar: tug‘ruqdan keyingi asoratlar, qovuq-qin oqmalari, vesikovaginal fistula, siydik tutolmaslik, postpartum inkontinensiya, pelvik mushaklar, diagnostika, davolash, Kegel mashqlari, ayollar salomatligi.

Kirish: Ayollarda tug‘ruqdan keyingi davrda yuzaga keladigan urogenital asoratlar, xususan, qovuq-qin oqmalari (vesikovaginal fistulalar) reproduktiv salomatlik va hayot sifatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Ushbu holat siydik yo‘llari va jinsiy tizim o‘rtasidagi to‘siqning buzilishi natijasida yuzaga kelib, siydikning qin orqali doimiy oqib chiqishiga olib keladi. Bu esa bemorlar uchun nafaqat jismoniy, balki psixologik noqulayliklarga ham sabab bo‘ladi [1].

Dunyoda har yili millionlab ayollar tug‘ruqdan so‘ng turli darajadagi pelvik soha jarohatlari va asoratlariga duch kelmoqda. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma‘lumotlariga ko‘ra, tug‘ruqdan keyingi fistulalar ko‘proq rivojlanayotgan mamlakatlarda uchrab, har yili taxminan 50 000–100 000 yangi holat aniqlanadi [2]. Bu holatning asosiy sabablaridan biri uzoq davom etgan tug‘ruq, tug‘ruq vaqtida tibbiy aralashuvning kechikishi, va malakali tug‘ruqxonalar infratuzilmasining yetarli emasligidir.

Vesikovaginal fistulalarning klinik belgilari ko‘p hollarda doimiy siydik oqishi, jinsiy aloqada og‘riq, siydik yo‘llari infeksiyalari, hamda ijtimoiy izolyatsiya bilan namoyon bo‘ladi. Ushbu muammoning o‘z vaqtida va to‘g‘ri aniqlanishi, shuningdek, optimal davolash usullarining qo‘llanilishi ayollarning hayot sifatini tiklashda muhim

o‘rin tutadi. Diagnostika usullariga umumiy klinik ko‘rikdan tashqari, sistoskopiya, siydik pufagining kontrast rentgenografiyasi (sistografiya) va ultratovush tekshiruvlari киради [3].

Davolash choralari sifatida konservativ usullar (masalan, pelvik mushak mashqlari, dori vositalari), hamda jarrohlik aralashuvlari (fistulaning tikilishi) қўлланилади. Shuningdek, psixologik qo‘llab-quvvatlash va reabilitatsiya ham muhim ahamiyatga ega. So‘nggi yillarda laparoskopik va robot yordamida amalga oshiriladigan kam invaziv usullar keng qo‘llanilmoqda va ularning muvaffaqiyat ko‘rsatkichi an’anaviy usullarnikidan yuqori ekanligi kuzatilmoqda [4].

Mazkur maqolada ayollarda tug‘ruqdan keyingi qovuq-qin oqmalarining rivojlanish omillari, diagnostik yondashuvlar va samarali davolash usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy klinik tavsiyalar asosida bu holatning oldini olish choralari ham muhokama qilinadi.

Usullar: Maqolada mavjud ilmiy adabiyotlar tahlil qilinib, tug‘ruqdan keyingi qovuq-qin oqmalari va siydik tutolmaslik holatlarining sabablari, diagnostikasi va davolash usullari o‘rganildi. Shuningdek, pelvik mushaklarni mustahkamlash bo‘yicha mashqlar va boshqa konservativ usullar tahlil qilindi.

Natijalar: Qovuq-qin oqmalari (vesikovaginal fistula) Vesikovaginal fistula — bu qovuq va qin o‘rtasida hosil bo‘lgan noxush ochilish bo‘lib, siydikning doimiy oqib chiqishiga olib keladi. Bu holat ko‘pincha tug‘ruq jarayonidagi shikastlanishlar yoki jarrohlik amaliyotlari natijasida yuzaga keladi. Diagnostika uchun ginekologik tekshiruvlar, ultratovush va urodinamik testlar qo‘llaniladi. Davolashda kichik fistulalar uchun konservativ usullar (masalan, kateter qo‘yish) samarali bo‘lishi mumkin, ammo ko‘pchilik holatlarda jarrohlik aralashuvi talab etiladi .

Postpartum uriner inkontinensiya tug‘ruqdan keyin pelvik mushaklarning zaiflashuvi siydik tutolmaslikka olib kelishi mumkin. Bu holatni davolashda pelvik mushaklarni mustahkamlash bo‘yicha mashqlar (Kegel mashqlari) asosiy rol o‘ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bu mashqlarni muntazam bajarish siydik tutolmaslik simptomlarini kamaytiradi va mushaklarning kuchini oshiradi .

Munozara: Tug‘ruqdan keyingi qovuq-qin oqmalari va siydik tutolmaslik holatlari ayollarning jismoniy va psixologik salomatligiga salbiy ta'sir ko‘rsatadi. Pelvik mushaklarni mustahkamlash bo‘yicha mashqlar, fizioterapiya va biofeedback texnikalari konservativ davolash usullari sifatida samarali hisoblanadi. Og‘ir holatlarda esa jarrohlik aralashuvi zarur bo‘lishi mumkin. Shuningdek, psixologik qo‘llab-quvvatlash va maslahatlar ayollarning ruhiy holatini yaxshilashda muhim rol o‘ynaydi.

Xulosa: Ayollarda tugʻruqdan keyingi qovuq-qin oqmalari va siydik tutolmaslik holatlari keng tarqalgan muammolar boʻlib, ularni erta aniqlash va toʻgʻri davolash muhim ahamiyatga ega. Pelvik mushaklarni mustahkamlash boʻyicha mashqlar, konservativ va jarrohlik davolash usullari, shuningdek, psixologik qoʻllab-quvvatlash ushbu muammolarni bartaraf etishda samarali vositalardir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Cleveland Clinic. Vesicovaginal Fistula: Symptoms, Causes, Diagnosis & Surgery. <https://my.clevelandclinic.org/health/diseases/16442-vesicovaginal-fistula>
2. Mayo Clinic. Vaginal fistula - Diagnosis and treatment. <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/vaginal-fistulas/diagnosis-treatment/drc-20563198>
3. PubMed. Pelvic floor muscle training for urinary incontinence postpartum. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26067791/>
4. PubMed. Can postpartum pelvic floor muscle training reduce urinary and anal incontinence? <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31526791/>
5. Cleveland Clinic. Urodynamic Testing: Purpose, Procedure, Risks & Results. <https://my.clevelandclinic.org/health/diagnostics/15684-urodynamic-testing>
6. Baxromovna, Amirova Sabrina, and Kenjayev Yodgor Mamatqulovich. "Insult kassaligining profilaktikasi va uning reabilitatsiyadagi ahamiyati. Synapses: Insights across the Disciplines, 2 (1), 81–85." 30 Apr. 2025.
7. Halilova Gulniso Ilhom qizi, & Kenjayev Yodgor Mamatqulovich. (2025). Bolalarda miopiyaning erta tashxisi va profilaktikasi. SYNAPSES: Insights across the Disciplines, 2(3), 92–97. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/siad/article/view/76876>.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15097781>
8. Kenjayev Y., & Muhammadiyev B. (2025). Miakard infarkti: reabilitatsiyasi va profilaktikasi. Medicine, Pedagogy and Technology: Theory and Practice, 3(3), 246–250. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/mphttp/article/view/76866>.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15092194>
9. Kenjayev Y., & Berdiyeva S. (2025). Ayollar jinsiy aʼzolarining oʻsma kasalliklari. Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan, 3(3), 18–22.

- Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/journal-science-innovative/article/view/72303>. <https://zenodo.org/records/15001302>
10. Murodova F., & Kenjayev Y. (2025). Qandli diabetning kelib chiqish va davolash usullari. *Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan*, 3(3), 23–27. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/journal-science-innovative/article/view/72302>. <https://zenodo.org/records/15001330>
11. Kenjayev Y., & Erkayeva G. (2025). Yo'ldosh tushish davri va ilk chilla davrida qon ketishi terminal holati. *Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan*, 3(3), 13–17. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/journal-science-innovative/article/view/72304>. <https://zenodo.org/records/15001267>
12. Пайғамова Шахнозобону Ўктамжон қизи, & Кенжаев Ёдгор Маматқулович. (2025). Фертиликни тиклаш учун лапароскопик усулларнинг самарадорлиги. *ACUMEN: International Journal of Multidisciplinary Research*, 2(2), 414–421. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/72283>. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14956699>
13. Xudoyberdiyeva Adiba, & Kenjayev Yodgor. (2025). Jigarning tuzilishi va funksional birliklarini gistomorfologik o'rganishni baholash. *SYNAPSES: Insights across the Disciplines*, 2(2), 194–207. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/siad/article/view/69197>. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14938642>
14. Kenjayev Y., & Xudoyorova U. (2025). Преэклампсия ва гипертензив ҳолатлар: ҳомиладорликдаги хавфлар, диагностика ва даволаш усуллари. *ACUMEN: International Journal of Multidisciplinary Research*, 2(2), 306–314. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/68857>. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14920022>
15. Tog'aymurotova Shaxnoza Samid qizi, & Kenjayev Yodgor Mamatqulovich. (2025). Bosh miya o'smalari: sabablari, belgilari va davolash usullari. *ACUMEN: International Journal of Multidisciplinary Research*, 2(2), 279–286. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/68839>. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14919587>
16. Kenjayev Yodgor Mamatqulovich, & Farxodova Afruza Farxodovna. (2025). Ishlab chiqarishda zararli omillar ta'sirini kamaytirish uchun maxsus biologik

- qo'shimchalarni qo'llash. International Conference On Interdisciplinary Science, 2(2), 162–164. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14911314>
17. Xaydarov Saidrahim Ismoil o'g'li, & Kenjayev Yodgor Mamatkulovich. (2025). Yurakning orttirilgan va tug'ma nuqsonlarida elektrokardiografiyada ko'zatiladigan o'zgarishlar. SYNAPSES: Insights across the Disciplines, 2(2), 129–136. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/siad/article/view/69171>. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14894036>
18. Kenjayev Yodgor Mamatkulovich, & Sultonova Dilfuza. (2025). Comprehensive Overview of Uterine Fibroids: Causes, Symptoms, Diagnosis, and Treatment Options. International scientific innovation research conference, 2(1), 26–29. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14884425>
19. Kenjayev Yodgor Mamatkulovich, & Sultonova Dilfuza. (2025). Erectile dysfunction: causes, treatment, and prevention. international conference on medicine, science, and education, 2(2), 30–33. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14884145>
20. Daminova Shahnoza Panji qizi, Kenjayev Yodgor Mamatkulovich. (2025). Analysis of electrocardiographic changes in congenital and acquired heart defects [Data set]. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14874480>
21. Халилова Гулнисо Илхом кизи, & Кенжаев Ёдгор Маматкулович. (2025). Глаукома: белгилари ва даволаш усуллари. ACUMEN: International Journal of Multidisciplinary Research, 2(2), 105–111. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/65764>. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14860323>
22. Daminova Shahnoza Panji qizi, & Kenjayev Yodgor Mamatkulovich. (2025). Sistemali kasalliklarning ko'z sog'lig'iga ta'siri: kardilogik va endokrin kasalliklar. Journal of new century innovations, 70(2), 17-20. <https://scientific-jl.com/new/article/view/1650>
23. Кенжаев Ёдгор Маматкулович, & Мамадалиева Гулзода Низомжон кизи. (2025). Нейроилм ва когнитив бузилишлар: хотира ва диққатни яхшилашга қаратилган замонавий нейротехнологиялар. ACUMEN: International Journal of Multidisciplinary Research, 2(1), 322–329. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/65750>. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14812358>
24. Kenjayev Y., & Farxodova A. (2025). Yurak etishmovchiligi bo'lgan bemorlarni rehabilitatsiya qilishning innovatsion usullari. Journal of Science-Innovative

- Research in Uzbekistan, 3(1), 705–718. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/journal-science-innovative/article/view/65794>.
<https://zenodo.org/records/14796329>
25. Kenjayev Yodgor Mamatqulovich, & Xudoyorova Ummulaylo Shuxrat qizi. (2025). Jigar sinusoid kapilyarlaridagi o'zgarishlar gemangiomani tekshirishning samarali usullari. *Medicine, Pedagogy and Technology: Theory and Practice*, 3(1), 384–390. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/mpttp/article/view/64925>
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14742643>
26. Amirova Sabrina Baxromovna, & Kenjayev Yodgor Mamatqulovich. (2025). Insult kassaligining profilaktikasi va uning reabilitatsiyadagi ahamiyati. *SYNAPSES: Insights across the Disciplines*, 2(1), 81–85. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/siad/article/view/64586>
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14740048>